

Środowisko Europy 2020 — stan i prognozy

Streszczenie

Zdjęcie na okładce: © Simon Hadleigh-Sparks, My City/EEA

Informacja prawna

Treść niniejszej publikacji niekoniecznie odzwierciedla oficjalne stanowisko Komisji Europejskiej, czy też innych instytucji Unii Europejskiej. Ani Europejska Agencja Środowiska, ani żadna inna osoba fizyczna czy prawna działająca w imieniu Agencji nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne wykorzystanie informacji zawartych w niniejszej publikacji.

Informacja o prawach autorskich

© Europejska Agencja Środowiska, 2019

Powielanie materiałów jest dozwolone pod warunkiem podania źródła informacji.

Dalsze informacje na temat Unii Europejskiej są dostępne w internecie (<http://europa.eu>).

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2019 r.

ISBN 978-92-9480-117-3

doi: 10.2800/940297

Europejska Agencja Środowiska
Kongens Nytorv 6
1050 Kopenhaga K
Dania

Tel.: +45 33 36 71 00

Strona internetowa: eea.europa.eu

Środowisko Europy 2020 — stan i prognozy

Streszczenie

Decydujące wyzwanie dla naszego stulecia

Niniejszy raport „Środowisko Europy 2020 — stan i prognozy” (SOER 2020) pojawia się w kluczowym momencie. Stoimy w obliczu naglących wyzwań dla zrównoważonego rozwoju, które wymagają pilnych rozwiązań systemowych. Jest to jednoznaczne przesłanie dla decydentów w Europie i na świecie. Nadrzędną kwestią tego stulecia jest znalezienie sposobu osiągnięcia światowego postępu, który w równym stopniu uwzględni aspekty społeczne, ekonomiczne i środowiskowe.

Niniejszy dokument to szósty raport SOER opublikowany przez Europejską Agencję Środowiska (EEA), a w edycji na rok 2020 rozpoznano poważne rozbieżności pomiędzy stanem środowiska i przyjętymi krótko- oraz długoterminowymi celami polityki unijnej. Oczekiwania obywateli w stosunku do życia w zdrowym środowisku muszą zostać spełnione. Będzie to wymagać ponownego skoncentrowania się na realizacji celów jako podstawy polityki unijnej oraz polityk krajowych.

Oznacza to, że nie tylko musimy robić więcej, lecz także inaczej. W następnej dekadzie będziemy potrzebować odpowiedzi na światowe wyzwania związane ze środowiskiem i klimatem, które znacząco się różnią od rozwiązań stosowanych w ostatnich 40 latach. Celem niniejszego raportu jest przedstawienie informacji jako głos w dyskusji na temat polityki europejskiej do roku 2030, w tym kierunków działań aż do roku 2050 i później.

Założenia przyszłej polityki muszą opierać się na już istniejących odpowiedziach na wyzwania związane z naszym środowiskiem i klimatem — dorobku prawnym UE. Muszą one

również odpowiadać najbardziej aktualnej wiedzy, zgodnie z którą należy przyjąć zasadniczo inne rozwiązania zarówno pod kątem tego, *co* musimy zrobić, jak i sposobu, *w jaki* należy to wykonać.

Nie sposób lekceważyć przesłanek do pilnego działania. Zaledwie w okresie poprzednich 18 miesięcy wszystkie opublikowane główne globalne raporty naukowe IPCC, IPBES, IRP oraz UNEP (1) zawierały podobne przesłania: obecne kierunki działań mają charakter zdecydowanie niezrównoważony. Kierunki te są ze sobą połączone i wiążą się z głównymi systemami produkcji i konsumpcji. Czasu na znalezienie rzetelnych rozwiązań, które zmieniłyby trendy, jest coraz mniej.

Apel o wdrożenie zasad zrównoważonego rozwoju w obszarze głównych systemów kształtujących europejską gospodarkę i nowoczesne życie społeczne (zwłaszcza w takich aspektach, jak energetyka, transport, budownictwo mieszkaniowe i żywność) nie jest niczym nowym. W rzeczywistości taki apel pojawił się już w poprzednich edycjach raportu SOER: SOER 2010 i SOER 2015, a w ostatnich latach Unia Europejska wprowadziła tę koncepcję do swojej polityki w postaci ważnych inicjatyw, takich jak gospodarka o obiegu zamkniętym oraz biogospodarka, polityka w zakresie klimatu i energii do roku 2030 oraz 2050, a także program przyszłych badań naukowych i innowacji. Ponadto inicjatywa UE dotycząca zrównoważonego finansowania jest pierwszą tego rodzaju inicjatywą, w ramach której zadaje się poważne pytania na temat roli systemu finansowania we wdrażaniu niezbędnych zmian.

(1) Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (ang. Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC): raporty na temat globalnego wzrostu temperatury o 1,5°C oraz zmian klimatu i degradacji gruntów; Międzyrządowa Platforma Naukowo-Polityczna w sprawie Różnorodności Biologicznej i Funkcjonowania Ekosystemów (ang. Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, IPBES): globalna ocena dotycząca różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych; Międzynarodowy Panel ds. Zasobów (ang. International Resource Panel, IRP): raport na temat globalnej prognozy dotyczącej zasobów; 6. raport GEO przygotowany z inicjatywy Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska

Jednak jedną kwestią jest zmiana sposobu myślenia, a drugą doprowadzenie do właściwej zmiany. Obecnie należy się skupić na zwiększeniu skali, przyspieszeniu, usprawnieniu i wdrażaniu wielu już istniejących rozwiązań oraz innowacji (technologicznych i społecznych) przy równoczesnym inicjowaniu dodatkowych badań naukowych i rozwoju, przyspieszaniu zmian wzorców zachowań oraz, co najbardziej istotne, słuchaniu obywateli i angażowaniu ich w działania.

Nie możemy lekceważyć wymiaru społecznego. Pojawiają się głośnie i zrozumiałe apele o sprawiedliwe przemiany, w ramach których podmiotom ponoszącym straty na skutek gospodarki niskoemisyjnej zostanie zapewniona należyta opieka i uwaga. Obecnie decydenci dostrzegają nierówny rozkład kosztów i korzyści wynikających ze zmian systemowych, jednak sytuacja ta wymaga pełnego zrozumienia, zaangażowania obywateli oraz efektywnych rozwiązań.

Ponadto nie należy pomijać młodych obywateli Europy, którzy coraz częściej zabierają głos, domagając się bardziej ambitnych rozwiązań w sferze zmian klimatu i degradacji środowiska. Jeśli w ciągu następnej dekady nie uda nam się zmienić aktualnych tendencji, ich obawy dotyczące przyszłości okażą się bardzo uzasadnione.

Raport SOER 2020 nie zapewnia wszystkich odpowiedzi na te złożone problemy, jednak jest to najbardziej

wszechstronna zintegrowana analiza, jaką dotychczas opracowała Europejska Agencja Środowiska, a zarazem pierwszy raport, w którym podjęto ściśle kwestię wyzwań systemowych w kontekście transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju, których musimy dokonać jako społeczeństwo. Jest ona oparta na 25-letnim doświadczeniu w opracowywaniu danych, analiz i założeń polityki UE z wykorzystaniem wiedzy eksperckiej instytucji z krajów członkowskich EEA i współpracujących z Agencją, tworzących unikatową sieć współpracy — EIONET.

Nie możemy przewidzieć przyszłości, lecz możemy ją tworzyć. Jesteśmy przekonani, że niniejszy raport stanowi rzetelne, aktualne źródło wiedzy, które może być podstawą dyskusji na temat unijnej polityki ochrony środowiska i klimatu w przyszłości oraz wspomóc rozwiązania europejskie w odpowiedzi na rezolucję ONZ „Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030” oraz Cele Zrównoważonego Rozwoju. Europa musi stanąć na czele globalnej przemiany w kierunku zdrowego środowiska w świecie sprawiedliwości i zrównoważonego rozwoju. Koncepcja Europejskiego Zielonego Ładu — określona jako największy priorytet w wytycznych politycznych następnej kadencji Komisji Europejskiej na lata 2019–2024 — może stanowić doskonałą podstawę dla działań, umożliwiając wykorzystanie systemowego sposobu myślenia oraz innowacji niezbędnych do realizacji tej przemiany i zapewnienia przyszłości, z której wszyscy będziemy dumni.

Hans Bruyninckx

Dyrektor wykonawczy, Europejska Agencja Środowiska

SOER 2020 w skrócie

W 2020 roku Europa w sferze ochrony środowiska stoi w obliczu wyzwań na dotychczas niespotykaną skalę, co wymaga pilnego działania. Choć w ostatnich dekadach polityka UE na rzecz ochrony środowiska i klimatu przyniosła znaczące korzyści, Europa boryka się z nieustającymi problemami w takich obszarach, jak utrata różnorodności biologicznej, zużycie zasobów, skutki zmian klimatu oraz związane ze środowiskiem zagrożenia dla zdrowia i jakości życia. Globalne megatrendy, np. zmiany demograficzne, nasilają wiele problemów związanych z ochroną środowiska, podczas gdy szybko następujące zmiany technologiczne przynoszą nowe zagrożenia i niepewności.

Biorąc pod uwagę te wyzwania, Unia Europejska zobowiązała się do realizacji szeregu długoterminowych celów dotyczących zrównoważonego rozwoju, których nadrzędną ideą jest uzyskanie „dobrej jakości życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety”. Osiągnięcie tych celów nie będzie możliwe bez szybkich i fundamentalnych zmian w charakterze i aspiracjach europejskich rozwiązań. Europa musi znaleźć sposób na dokonanie transformacji głównych systemów społecznych oddziałujących na środowisko i klimat oraz wpływających na aspekty zdrowotne — należy ponownie rozważyć nie tylko kwestie związane z technologiami i procesami produkcji, lecz również wzorce konsumpcji oraz modele życia. Będzie to wymagać natychmiastowych i zgodnych działań, obejmujących różnorodne obszary polityki oraz angażujących różnorodnych przedstawicieli społeczeństwa w umożliwienie zmian systemowych.

W 2020 roku Europa znajduje się w przełomowym momencie. Europejscy liderzy mają możliwość kształtowania przyszłych osiągnięć, której to możliwości mogą nie mieć ich następcy. W związku z tym nadchodząca dekada będzie mieć decydujące znaczenie w określeniu szans dla Europy w XXI wieku.

Takie są, w skrócie, nadrzędne wnioski zawarte w raporcie „Środowisko Europy 2020 — stan i prognozy” (SOER 2020). Przedstawiono w nim kompleksową ocenę środowiska

w Europie, mającą na celu wsparcie procesu decyzyjnego oraz zapewnienie informacji dla ogółu społeczeństwa. Tak jak w przypadku wszystkich raportów EEA, SOER 2020 powstał na podstawie prac Europejskiej Sieci Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET), której funkcjonowanie opiera się na partnerskiej współpracy EEA oraz jej 33 państw członkowskich i sześciu państw współpracujących.

Aby w racjonalny sposób ocenić stan, tendencje i perspektywy dotyczące środowiska w Europie, konieczne jest zintegrowane podejście uwzględniające złożone czynniki sprawcze oraz implikacje związane z zachodzącymi zmianami środowiska. Takie podejście zapewnia właśnie raport SOER 2020. W raporcie przedstawiono globalne czynniki kształtujące rozwój Europy (część 1), tendencje i prognozy dotyczące środowiska oraz sektorów (część 2), jak również czynniki ograniczające lub umożliwiające zmiany o charakterze transformacyjnym (część 3). W części 4 zaprezentowano wnioski wraz z refleksjami na temat sposobu, w jaki Europa może zmienić kierunek swoich działań i osiągnąć cele zrównoważonego rozwoju w przyszłości.

W raporcie SOER 2020 określono wiele wyzwań oraz barier, a zarazem przedstawiono nadzieje na przyszłość. Obywatele Europy coraz częściej wyrażają swoją frustrację spowodowaną brakami w zarządzaniu ochroną środowiska i klimatu. Zwiększa się wiedza na temat wyzwań oraz rozwiązań systemowych, co w coraz większym stopniu znajduje swoje odbicie w ramowych dokumentach polityki Unii Europejskiej. Równocześnie w ostatnich latach szybko pojawiły się innowacje obejmujące nowe technologie, modele biznesowe oraz inicjatywy społeczne. Niektóre miasta i regiony przodują pod względem aspiracji oraz kreatywności, eksperymentując z różnymi modelami życia i pracy oraz dzieląc się swoimi pomysłami poprzez sieci informacyjne.

Wszystkie te osiągnięcia mają istotne znaczenie, ponieważ tworzą przestrzeń dla instytucji rządowych umożliwiającą podniesienie poziomu aspiracji w sferze polityki, inwestycji oraz działań. Ponadto zwiększają one świadomość obywateli,

zachęcając ich do przemysleń na temat własnych zachowań i stylów życia. Europa musi wykorzystać te możliwości, stosując wszelkie dostępne środki w celu wdrożenia zmian o charakterze transformacyjnym w nadchodzącym dziesięcioleciu.

Środowisko Europy w kontekście globalnych zmian

Wyzwania związane z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem, które obecnie stoją przed Europą, mają korzenie w globalnych rozwiązaniach realizowanych od dziesięcioleci. W tym okresie tzw. „wielkie przyspieszenie” w zakresie działalności społecznej i gospodarczej doprowadziło do przekształcenia relacji człowieka ze środowiskiem. Od 1950 roku populacja światowa zwiększyła się trzykrotnie, osiągając liczbę 7,5 miliarda. Liczba mieszkańców miast zwiększyła się czterokrotnie (do ponad 4 miliardów). Odnotowano dwunastokrotny wzrost wyników gospodarczych, któremu towarzyszyło zbliżone zużycie nawozów azotowych, fosforowych i potasowych, natomiast zużycie energii pierwotnej wzrosło pięciokrotnie. Patrząc w przyszłość można odnieść wrażenie, że te światowe osiągnięcia będą w dalszym ciągu coraz silniej oddziaływały na środowisko. Przewiduje się, że do 2050 roku populacja światowa wzrośnie o niemal jedną trzecią, osiągając liczbę 10 miliardów. Z perspektywy globalnej do 2060 roku zużycie zasobów może się podwoić; zapotrzebowanie na wodę wzrośnie o 55% do 2050 roku, natomiast zapotrzebowanie na energię — o 30% do 2040 roku.

Wielkie przyspieszenie niewątpliwie przyniosło duże korzyści, zmniejszając cierpienie oraz zwiększając dobrobyt w wielu częściach świata. Przykładowo odsetek ludności na świecie żyjącej w skrajnym ubóstwie gwałtownie się zmniejszył z 42% w 1981 roku do poniżej 10% w 2015 roku. Jednak te same osiągnięcia wyrządziły rozległe szkody ekosystemom. Obecnie na świecie około 75% środowiska lądowego oraz 40% środowiska morskiego uległo znaczącym zmianom. Ziemia doświadcza wyjątkowo szybkiej utraty różnorodności biologicznej — aktualnie gatunków zagrożonych wyginięciem jest więcej niż kiedykolwiek w historii ludzkości. Istnieją dane na to, że weszliśmy w okres szóstego masowego wymierania gatunków.

Wiele zmian klimatycznych na świecie, obserwowanych od lat pięćdziesiątych XX wieku, zachodzi na równie niespotykaną dotychczas skalę (od dziesięcioleci po tysiąclecia). Wynikają one przede wszystkim z emisji gazów cieplarnianych powstających na skutek działalności człowieka, takiej jak wykorzystywanie paliw kopalnych, rolnictwo oraz wylesianie.

Tego typu oddziaływania wyrządzają ogromne szkody zdrowiu i jakości życia człowieka – zarówno bezpośrednio,

jak i pośrednio. Światowe obciążenie chorobami i przedwczesnymi zgonami związanymi z zanieczyszczeniem środowiska już teraz jest trzykrotnie większe niż obciążenie związane z AIDS, gruźlicą oraz malarią łącznie. Kontynuacja wielkiego przyspieszenia może jednak stworzyć jeszcze więcej dalekosiężnych zagrożeń, jeśli istniejące oddziaływania doprowadzą do załamania się ekosystemów, takich jak ekosystemy Arktyki, raf koralowych oraz lasów amazońskich. Tego rodzaju nagłe i nieodwracalne zmiany mogą poważnie zaburzyć zdolność przyrody do dostarczania istotnych usług, takich jak zapewnianie pożywienia i zasobów, zachowanie czystych wód i żyznych gleb oraz zabezpieczanie przed klęskami żywiołowymi.

Jako pionier uprzemysłowienia Europa odgrywała i wciąż odgrywa główną rolę w kształtowaniu tych globalnych zmian. Obecnie Europa nadal zużywa więcej zasobów i ma większy wkład w degradację środowiska niż wiele innych regionów świata. Aby sprostać tym wysokim poziomom konsumpcji, polega ona na zasobach (takich jak woda, grunty, biomasa oraz inne materiały) pozyskiwanych lub wykorzystywanych w innych częściach świata. W rezultacie wiele skutków środowiskowych związanych z europejską produkcją i konsumpcją uwidacznia się w regionach poza Europą.

Ogółem, realia te wpływają na znaczące wyzwania dla Europy oraz innych regionów świata. Obecne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzą do niszczenia ekosystemów utrzymujących ludzkość przy życiu. Zmiany w kierunku osiągnięcia zrównoważonego rozwoju będą wymagać szybkich i szeroko zakrojonych działań zmierzających do redukcji oddziaływania na środowisko na znacznie szerszą skalę niż obecnie.

Środowisko Europy w 2020 roku

Wraz z wyraźniej zarysowanym charakterem oraz skalą globalnych wyzwań dotyczących ochrony środowiska i klimatu zmieniały się ramy polityki. Europejskie ramy polityki na rzecz ochrony środowiska — dorobek prawny dotyczący środowiska — są coraz bardziej kształtowane przez ambitne, długoterminowe wizje i cele. Nadzrędną wizję dla środowiska i społeczeństwa Europy do 2050 roku określono w 7. programie działań w zakresie środowiska (ang. 7th Environment Action Programme, 7. EAP):

„Obywatele cieszą się dobrą jakością życia z uwzględnieniem ekologicznych ograniczeń planety. Nasz dobrobyt i zdrowe środowisko wynikają z innowacyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, w której nic się nie marnuje, zasobami naturalnymi gospodaruje się w sposób zrównoważony, a różnorodność biologiczna jest chroniona,

ceniona i przywracana w sposób, który zwiększa odporność społeczeństwa. Niskoemisyjny wzrost już dawno oddzielono od zużycia zasobów, wyznaczając drogę dla bezpiecznego i zrównoważonego społeczeństwa globalnego.”

Politykę unijną w dziedzinie środowiska wyznaczają trzy tematyczne obszary priorytetowe zawarte w 7. EAP: (1) ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii Europejskiej; (2) przekształcenie UE w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną; oraz (3) ochrona obywateli UE przed związanymi ze środowiskiem problemami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrej jakości życia. Ponadto w ostatnich latach Unia Europejska przyjęła szereg strategicznych ram prawnych skoncentrowanych na transformacji gospodarki unijnej oraz poszczególnych systemów (np. energetycznego, transportowego) w sposób zapewniający dobrobyt i sprawiedliwe traktowanie, a równocześnie chroniący ekosystemy. Ramy te uzupełniają opracowane przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) Cele Zrównoważonego Rozwoju, w których uzasadnia się potrzebę zmian o charakterze transformacyjnym z uwzględnieniem wzajemnych zależności pomiędzy celami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi.

Biorąc pod uwagę długoterminową wizję Europy i uzupełniające cele polityczne, oczywiste jest, że Europa nie czyni wystarczających postępów w sprostaniu wyzwaniom dotyczącym ochrony środowiska. Przesłanki wynikające z zawartej w SOER 2020 oceny ostatnich tendencji i prognoz są jednoznaczne: założenia polityki są skuteczniejsze w redukowaniu oddziaływania na środowisko niż w ochronie różnorodności biologicznej i ekosystemów oraz zdrowia i dobrej jakości życia człowieka. Pomimo sukcesów europejskiego sposobu zarządzania ochroną środowiska, stałe problemy nie znikają, a prognozy dotyczące środowiska Europy w kolejnych dekadach są zniechęcające (tabela ES.1).

Staje się oczywiste, że kapitał naturalny nie jest jeszcze chroniony, zachowywany i wzmacniany w sposób niezbędny do osiągnięcia ambitnych celów przyjętych w 7. EAP. Niewielkie odsetki chronionych gatunków (23%) i siedlisk przyrodniczych (16%) osiągnęły właściwy stan ochrony, a Europa nie podąża w kierunku osiągnięcia ogólnego celu powstrzymania utraty różnorodności biologicznej do 2020 roku. Przyjęte cele Europa osiągnęła natomiast w zakresie wyznaczania lądowych i morskich obszarów chronionych, a ponadto przywrócono niektóre gatunki. Jednak większość pozostałych celów prawdopodobnie nie zostanie osiągnięta.

Działania regulacyjne dotyczące kapitału naturalnego przyniosły korzyści w niektórych obszarach, lecz nadal istnieje wiele problemów i część z nich się pogłębia. Przykładowo zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń

doprowadziło do poprawy jakości wód, jednak przed Unią Europejską jest jeszcze daleka droga do osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego wszystkich jednolitych części wód do 2020 roku. Zagospodarowanie przestrzenne uległo poprawie, jednak obserwuje się dalszy wzrost fragmentacji krajobrazu prowadzący do niszczenia siedlisk przyrodniczych i różnorodności biologicznej. Zanieczyszczenie powietrza nadal wpływa na różnorodność biologiczną i ekosystemy, a 62% obszaru zajmowanego przez ekosystemy europejskie jest narażone na nadmierne stężenia związków azotu powodujące ich eutrofizację. Przewiduje się zwiększenie wpływu zmian klimatu na ekosystemy i różnorodność biologiczną oraz utratę tej różnorodności, nadmierną eksploatację zasobów i emisję szkodliwych substancji na skutek działalności związanej z rolnictwem, rybołówstwem, transportem, przemysłem oraz produkcją energii.

Europa poczyniła większe postępy w sferze efektywnego gospodarowania zasobami oraz gospodarki o obiegu zamkniętym. Zmniejszył się poziom zużycia materiałów, a efektywność gospodarowania zasobami wzrosła wraz ze wzrostem produktu krajowego brutto. Dzięki stosowanym narzędziom polityki oraz czynnikiem ekonomicznym w latach 1990–2017 poziom emisji gazów cieplarnianych obniżył się o 22%. Udział odnawialnych źródeł energii w zużyciu energii końcowej stale wzrastał i osiągnął 17,5% w 2017 roku. Nastąpiła poprawa w zakresie efektywności energetycznej, a zużycie energii końcowej zmniejszyło się, w przybliżeniu, do poziomu z 1990 roku. Zmniejszył się poziom emisji zanieczyszczeń do powietrza i wód, a całkowity pobór wody w UE w latach 1990–2015 zmniejszył się o 19%.

Niestety najnowsze tendencje nie są tak pozytywne. Przykładowo, końcowe zapotrzebowanie na energię zasadniczo wzrosło od 2014 roku i jeśli ta tendencja się utrzyma, cel Unii Europejskiej na rok 2020 dotyczący efektywności energetycznej może nie zostać osiągnięty. Wzrósł także poziom emisji zanieczyszczeń pochodzących z transportu i rolnictwa, podczas gdy produkcja i zużycie szkodliwych substancji chemicznych pozostały na tym samym poziomie. Na podstawie prognoz na rok 2030 przewiduje się, że obecne tempo postępu nie wystarczy do osiągnięcia celów dotyczących klimatu i energii przyjętych na rok 2030 oraz 2050. Ponadto nie powiodły się działania mające na celu zmniejszenie oddziaływania sektorów gospodarki na środowisko poprzez integrację w obszarze środowiska, co widać na podstawie ciągłego wpływu rolnictwa na różnorodność biologiczną oraz zanieczyszczenie powietrza, wody i gleby.

Europa odniosła pewien sukces w ochronie obywateli przed zagrożeniami ze strony środowiska dla zdrowia i jakości życia człowieka. Przykładowo jakość wody pitnej oraz wody w kąpieliskach w Europie jest ogólnie wysoka,

Tabela ES.1 Podsumowanie tendencji w ostatnich latach oraz prognoz i perspektyw dotyczących realizacji celów polityki

Zagadnienia tematyczne	Tendencje i prognozy		Perspektywy dotyczące realizacji celów polityki		
	Tendencje w ostatnich 10-15 latach	Prognozy do 2030 roku	2020	2030	2050
Ochrona, zachowanie i wzmacnianie kapitału naturalnego					
Chronione obszary lądowe			☒		
Chronione obszary morskie			☒		
Chronione w UE gatunki i siedliska przyrodnicze			☒		
Powszechnie występujące gatunki ptaków i motyli			☒		
Stan i usługi ekosystemów			☒		
Ekosystemy wodne i tereny podmokłe			☒		
Oddziaływania hydromorfologiczne			☒		
Stan ekosystemów i różnorodności biologicznej w morzach			☒		
Oddziaływanie i wpływ na ekosystemy morskie			☒		
Urbanizacja i wykorzystanie terenów na potrzeby rolnictwa i leśnictwa					☒
Stan gleb			☒		
Zanieczyszczenie powietrza i jego wpływ na ekosystemy			☐	☐	
Zanieczyszczenia chemiczne i ich wpływ na ekosystemy			☒		
Zmiany klimatu i ich wpływ na ekosystemy			☒		
Zasobooszczędna, niskoemisyjna gospodarka o obiegu zamkniętym					
Efektywne gospodarowanie materiałami			☒		
Wykorzystywanie materiałów w obiegu zamkniętym				☐	
Wytwarzanie odpadów			☐		
Gospodarowanie odpadami			☐		
Emisje gazów cieplarnianych i wysiłek redukcyjny			☒	☒	☒
Efektywność energetyczna			☐	☒	☒
Odnawialne źródła energii			☒	☒	☒
Emisje zanieczyszczeń powietrza			☒	☐	
Emisje zanieczyszczeń przemysłowych			☐		
Czyste technologie i procesy przemysłowe			☐		
Emisje chemikaliów			☒		
Pobór wody i jego wpływ na wody powierzchniowe i gruntowe			☒		
Zrównoważone wykorzystywanie mórz			☐		
Ochrona przed zagrożeniami ze strony środowiska dla zdrowia i jakości życia człowieka					
Stężenia zanieczyszczeń powietrza			☒	☒	
Wpływ zanieczyszczenia powietrza na zdrowie człowieka i jakość życia				☒	
Narażenie ludności na hałas w środowisku i jego wpływ na zdrowie człowieka			☒		
Zachowanie obszarów ciszy			☒		
Oddziaływanie zanieczyszczeń na stan wód i, w powiązaniu, na zdrowie człowieka			☒		
Zanieczyszczenia chemiczne a zagrożenia dla zdrowia oraz jakości życia człowieka			☒		
Zagrożenia dla społeczeństwa związane ze zmianami klimatu			☐		
Strategie i plany adaptacji do zmian klimatu			☐		
Poglądowa ocena tendencji w ostatnich 10-15 latach oraz prognozy na 2030 rok			Poglądowa ocena perspektyw dotyczących realizacji wybranych celów polityki		
	Dominują pozytywne tendencje/osiągnięcia	Rok	☒	W dużej mierze na dobrej drodze	
	Tendencje/osiągnięcia niejednoznaczne	Rok	☐	Częściowo na dobrej drodze	
	Dominują tendencje/osiągnięcia negatywne	Rok	☒	W dużej mierze na niewłaściwej drodze	

Uwaga: Rok podany dla celów nie oznacza dokładnego roku realizacji, lecz ramę czasową dla osiągnięcia tych celów.

jednak na niektórych obszarach nadal występują problemy, a prognozy są niepokojące. Na przykład niektóre trwałe i mobilne chemikalia są odporne nawet na zaawansowane metody uzdatniania wody pitnej. Podobnie, pomimo spadku poziomu emisji zanieczyszczeń powietrza, niemal 20% ludności w miastach Unii Europejskiej mieszka na obszarach, na których stężenia tych zanieczyszczeń przekraczają co najmniej jedną unijną normę jakości powietrza. W Europie narażenie na pył drobny powoduje około 400 000 przedwczesnych zgonów rocznie, a szczególnie ten problem jest nasilony w przypadku państw Europy Środkowo-Wschodniej.

Na zdrowie i jakość życia człowieka nadal wpływają także: hałas, szkodliwe substancje chemiczne oraz zmiany klimatu. Przyspieszenie zmian klimatu prawdopodobnie spowoduje zwiększenie zagrożeń, zwłaszcza dla grup wymagających szczególnej troski. Takie skutki mogą mieć fale upałów, pożary lasów, powodzie oraz zmiany występowania i sezonowości chorób zakaźnych. Ponadto zagrożenia dla zdrowia ze strony środowiska nie dotyczą wszystkich w taki sam sposób. Na terenie Europy istnieją znaczące różnice lokalne i regionalne pod względem podatności i narażenia społeczeństwa na takie zagrożenia. Ogólnie prognoza dotycząca zmniejszenia zagrożeń środowiskowych dla zdrowia i jakości życia człowieka jest niepewna. Zagrożenia systemowe dla zdrowia mają charakter złożony, a baza wiedzy na ten temat zawiera istotne luki i niejasności.

Wyzwania systemowe: zrozumienie i rozwiązania

Utrzymywanie się głównych wyzwań w dziedzinie ochrony środowiska można wyjaśnić obecnością różnych powiązanych czynników. Po pierwsze nadal występują znaczące oddziaływania na środowisko pomimo postępu w ich redukowaniu. W niektórych ważnych obszarach, takich jak emisje gazów cieplarnianych, emisje przemysłowe, wytwarzanie odpadów, efektywność energetyczna oraz udział energii ze źródeł odnawialnych, tempo postępu uległo spowolnieniu. Oznacza to konieczność wykroczenia poza ramy stopniowej poprawy efektywności i zwiększenia poziomu wdrożenia polityki ochrony środowiska w celu osiągnięcia pełnych korzyści.

Złożoność systemów środowiska naturalnego może powodować, że zauważalna poprawa kapitału naturalnego oraz zdrowia i jakości życia człowieka na skutek redukcji presji na środowisko jest widoczna dopiero po jakimś czasie od podjętych działań. Skutki dla środowiska, np. utrata różnorodności biologicznej, są często uwarunkowane różnymi czynnikami, co oznacza, że efektywność narzędzi politycznych oraz wysiłki ze strony lokalnej administracji

mogą być znoszone przez czynniki zewnętrzne. Należą do nich takie globalne czynniki, jak rosnąca liczba ludności, wyniki gospodarcze i wykorzystanie zasobów, które wpływają na sytuację w Europie. W dalszej perspektywie pojawiają się również obawy dotyczące przyczyn zmian, takich jak rozwój technologiczny i geopolityczny, których efekty są niejasne.

Być może najważniejszym czynnikiem leżącym u podstaw ciągłych wyzwań w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w Europie jest fakt, że są one nieodłącznie związane z działalnością gospodarczą i stylem życia, zwłaszcza z systemami społecznymi zaspokajającymi podstawowe potrzeby Europejczyków w zakresie żywności, energii i transportu. W rezultacie istnieją złożone powiązania między wykorzystaniem zasobów przez społeczeństwo oraz poziomem zanieczyszczeń, a miejscami pracy i zarobkami w całym łańcuchu wartości; głównymi inwestycjami dotyczącymi infrastruktury, maszyn, umiejętności i wiedzy; zachowaniami i modelami życia oraz polityką społeczną i instytucjami publicznymi.

Wiele wzajemnych powiązań w obrębie systemów oraz pomiędzy nimi często oznacza obecność poważnych przeszkód w przeprowadzaniu szybkich i dalekosiężnych zmian niezbędnych do osiągnięcia długoterminowych celów zrównoważonego rozwoju w Europie. Na przykład:

- Systemy produkcji i konsumpcji charakteryzują utrwalające się uzależnienia (ang. lock-ins) oraz zależność od obranych metod związane z faktem, że elementy systemu — technologie, infrastruktury, wiedza itp. — często rozwijały się wspólnie przez dziesięciolecia. Oznacza to, że gwałtowne zmiany tych systemów mogą prawdopodobnie zakłócić strukturę inwestycji, miejsc pracy, zachowań i wartości, wywołując opór ze strony poszkodowanych gałęzi przemysłu, regionów oraz konsumentów.
- Wzajemne powiązania oraz sprzężenia zwrotne w obrębie systemów oznaczają, że zmiana często przynosi niezamierzone skutki lub niespodzianki. Przykładowo korzyści osiągane przez zmiany technologiczne mogą być zmniejszone przez zmiany stylu życia, częściowo z powodu tzw. „efektów odbicia”, gdy wzrost wydajności skutkuje oszczędnością kosztów, co z kolei umożliwia zwiększenie konsumpcji.
- Systemy produkcji i konsumpcji są również powiązane w sposób bezpośredni i pośredni — na przykład poprzez to, że polegają na wspólnym kapitale naturalnym, który zapewnia zasoby oraz pochłania odpady i emisje. Takie powiązania poprzez zasoby oznaczają, że rozwiązywanie problemów w jednym obszarze może mieć niezamierzone szkodliwe skutki dla innych obszarów, np. skutkiem produkcji biopaliw może być wylesianie i wzrost cen żywności.

Systemowy charakter wyzwań dotyczących ochrony środowiska Europy pomaga wyjaśnić ograniczenia, które mają rozwiązania przyjęte w sferze zarządzania środowiskiem w osiągnięciu potrzebnych zmian. Pomimo oznak postępu w systemach związanych z żywnością, energią i mobilnością, wpływ na środowisko jest nadal duży, a obecne tendencje odbiegają od długoterminowych celów związanych ze środowiskiem oraz zrównoważonym rozwojem.

Wyniki coraz liczniejszych badań i praktyk pozwalają zrozumieć sposób, w jaki można doprowadzić do fundamentalnych zmian systemowych. Takie przemiany to długotrwałe procesy, które zasadniczo zależą od pojawienia się i rozpowszechnienia różnych form innowacyjnych działań prowadzących do alternatywnych sposobów myślenia i modeli życia — nowych praktyk społecznych, technologii, modeli biznesowych, rozwiązań bliskich naturze itp. Nie można precyzyjnie określić z wyprzedzeniem, jakiego rodzaju innowacje się pojawią, czy staną się one częścią stylu życia i w jaki sposób to nastąpi oraz jak takie innowacje wpłyną na zrównoważony rozwój. Z tego względu przemiany wiążą się z licznymi niepewnościami, konfliktami oraz kompromisami.

Zrozumienie zasad zmian systemowych ma istotne znaczenie dla zarządzania. Przede wszystkim postrzegana rola organów władzy zmienia się z działania na zasadzie „sterowania” (ukierunkowywanie społeczeństwa na zrównoważony rozwój w oparciu o odpowiednią wiedzę i narzędzia) w rolę polegającą na umożliwianiu wprowadzenia innowacji i transformacji w całym społeczeństwie. W niektórych aspektach pewną rolę nadal odgrywa planowanie odgórne, jednak organy rządzące muszą również znaleźć sposób na zwiększenie potencjału obywateli, społeczności i przedsiębiorstw.

W tym celu konieczny jest udział wszystkich obszarów polityki na każdym szczeblu władzy w dążeniu do osiągnięcia wspólnych celów. Podstawowe znaczenie w dalszym ciągu mają narzędzia polityki ochrony środowiska. Umożliwienie zmian systemowych będzie jednak wymagać znacznie szerszej kombinacji polityki pieniężnej i budżetowej w celu promowania innowacji oraz działań eksperymentalnych, tak aby umożliwić rozpowszechnienie nowych koncepcji i rozwiązań oraz zagwarantować, że zmiany strukturalne w gospodarce przyniosą korzystne i sprawiedliwe rezultaty. Złożoność i niepewność procesów przemian oznacza, że instytucje rządowe będą także musiały opracować metody koordynacji i kierownictwa działań w odniesieniu do całego społeczeństwa na drodze do osiągnięcia długoterminowych celów związanych ze zrównoważonym rozwojem. Będą musiały także opracować sposoby radzenia sobie z zagrożeniami i niezamierzonymi następstwami, które nieuchronnie towarzyszą zmianom systemowym.

W jakim kierunku podąża Europa?

Podsumowując, w analizie zaprezentowanej w częściach 1–3 podkreślono stały i pilny charakter oraz skalę wyzwań, przed którymi stoi Europa. Realizacja wizji dotyczącej zrównoważonego rozwoju UE do roku 2050 jest nadal możliwa, jednak będzie wymagać zmiany działań, co do ich charakteru i poziomu ambicji. Oznacza to zarówno wzmocnienie przyjętych narzędzi politycznych, jak i wykorzystywanie ich w nowych innowacyjnych rozwiązaniach w sferze zarządzania. Na podstawie informacji zamieszczonych w raporcie w części 4 określono kilka istotnych obszarów, w których należy podjąć działania, aby przemiany stały się możliwe.

Wzmocnienie sposobów realizacji, integracji i spójności

polityki: Pełna realizacja istniejących założeń polityki oznacza dla Europy długotrwały proces zmierzający w kierunku osiągnięcia celów dotyczących ochrony środowiska do 2030 roku. Pełna realizacja założeń będzie wymagać zwiększonych funduszy i mocy produkcyjnych; zaangażowania przedsiębiorstw i obywateli; lepszej koordynacji władz lokalnych, regionalnych i państwowych oraz szerszej bazy wiedzy. Oprócz realizacji swoich celów Europa musi podjąć problematykę luk i słabych punktów ram polityki, na przykład dotyczących kwestii gruntów, gleby i chemikaliów. Konieczny jest także większy stopień włączenia celów związanych z ochroną środowiska do polityk sektorowych. To samo dotyczy spójności polityki.

Opracowanie bardziej systemowych, długoterminowych ram polityki oraz powiązanych celów:

Rosnący zbiór strategicznych założeń polityki związanej z kluczowymi systemami (dotyczącymi np. energii i transportu) oraz promowanie transformacji w kierunku niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym to ważne narzędzia służące do inicjowania i prowadzenia spójnych działań w całym społeczeństwie. Założenia zawarte w ramach polityki długoterminowej należy jednak rozszerzyć na inne istotne systemy oraz zagadnienia, takie jak żywność, chemikalia i użytkowanie gruntów. Konieczne jest także przyjęcie porównywalnych przekrojowych strategii na innych poziomach zarządzania — krajowych, regionalnych i miejskich. Ważne jest zaangażowanie zainteresowanych stron w opracowanie wizji oraz ścieżek transformacji odzwierciedlających odmienne realia w różnych częściach Europy i uzyskanie maksymalnych wspólnych korzyści środowiskowych, społecznych i ekonomicznych.

Prowadzenie międzynarodowych działań w kierunku zrównoważonego rozwoju:

Europa nie może osiągnąć swoich celów związanych ze zrównoważonym rozwojem, działając w odosobnieniu. Globalne problemy związane z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem

wymagają globalnych rozwiązań. Unia Europejska dysponuje znaczącymi wpływami w sferze dyplomacji i gospodarki, które może wykorzystać w promocji ambitnych porozumień w takich obszarach, jak różnorodność biologiczna i wykorzystanie zasobów. Jeśli Europa ma być światowym przywódcą transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju, podstawowe znaczenie będą mieć pełna realizacja założeń zawartych w dokumencie ONZ „Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030” dotyczących Europy oraz aktywne wsparcie w zakresie ich realizacji w innych regionach. Wykorzystanie Celów Zrównoważonego Rozwoju jako nadrzędnych ram rozwoju polityki w kolejnych 10 latach może stanowić ważny krok w kierunku realizacji wizji Europy na 2050 rok.

Propagowanie innowacji poprzez działania

w społeczeństwie: Zmiana kierunku działań będzie zasadniczo zależała od pojawienia się i rozpowszechnienia różnych form innowacji, niosących za sobą nowe sposoby myślenia i modele życia. Podstawy dla takiej przemiany zostały już zbudowane. Coraz więcej firm, przedsiębiorstw, ośrodków badawczych, organów administracji miejskiej oraz lokalnych społeczności testuje różne metody produkcji i konsumpcji. Jednak w praktyce wdrażanie innowacji często napotyka duże przeszkody, dlatego polityka społeczna oraz instytucje publiczne odgrywają ważną rolę w umożliwieniu zmian systemowych. Polityka ochrony środowiska w dalszym ciągu ma podstawowe znaczenie, jednak innowacje systemowe wymagają zgodnego wkładu różnych obszarów polityki: od badań naukowych, innowacji, polityk sektorowych i polityki przemysłowej po edukację, opiekę społeczną, handel i zatrudnienie.

Zwiększenie skali inwestycji i reorientacja finansów:

Mimo że transformacja w kierunku zrównoważonego rozwoju będzie wymagać poważnych inwestycji, Europejczycy odniosą ogromne korzyści — zarówno ze względu na uniknięcie szkodliwego oddziaływania na środowisko naturalne i społeczeństwo, jak i powstające możliwości gospodarcze oraz społeczne. Organy rządowe muszą w pełni wykorzystać środki publiczne w celu wsparcia działań eksperymentalnych, inwestować w innowacje oraz rozwiązania bliskie naturze, prowadzić zrównoważoną politykę w zakresie zamówień publicznych oraz zapewnić pomoc sektorom i regionom poszkodowanym wskutek transformacji. Ponadto odgrywają one podstawową rolę w mobilizowaniu i ukierunkowywaniu funduszy prywatnych poprzez kształtowanie wyborów dotyczących inwestycji oraz konsumpcji, a także w angażowaniu sektora finansów w zrównoważone inwestycje poprzez realizację i wykorzystywanie unijnego Planu Działania na rzecz Zrównoważonego Finansowania.

Zarządzanie ryzykiem oraz zapewnienie społecznie sprawiedliwych przemian:

Skuteczne zarządzanie

transformacją w kierunku zrównoważonego rozwoju będzie wymagać od społeczeństw uwzględnienia potencjalnych zagrożeń, szans i kompromisów oraz opracowania metod kierowania nimi. Podstawową rolą polityki jest dokonywanie „sprawiedliwych przemian”, na przykład poprzez wspieranie spółek i pracowników w branżach będących na etapie likwidacji, poprzez ułatwienie zmiany kwalifikacji zawodowych, zapewnienie dotacji, pomocy technicznej lub przy pomocy inwestycji wspierających poszkodowane regiony. Wczesne wykrycie pojawiających się zagrożeń oraz możliwości związanych z postępem technologicznym i społecznym musi zostać połączone z podejściem adaptacyjnym, bazującym działaniach eksperymentalnych, monitorujących i edukacyjnych.

Łączenie wiedzy z działaniem: Transformacja w kierunku zrównoważonego rozwoju będzie wymagać nowej, zróżnicowanej wiedzy o charakterze multidyscyplinarnym i obejmującej różne rodzaje informacji. Są to informacje dotyczące systemów oddziałujących niekorzystnie na środowisko, sposobów pozwalających na osiągnięcie zrównoważonego rozwoju, obiecujących inicjatyw oraz przeszkód do pokonania. Metody prognozowania typu *foresight* to ważny sposób angażowania ludzi w procesy partycypacyjne w celu zbadania potencjalnych wersji przyszłości, wyników działań oraz zagrożeń lub możliwości. Tworzenie, wymiana i pełne wykorzystywanie odpowiednich danych mogą wymagać zmian systemów informacji łączących naukę z polityką i działaniem, w tym nabywania nowych umiejętności oraz powoływania nowych struktur instytucjonalnych.

Kolejne dziesięciolecie

Osiągnięcie celów sprecyzowanych w dokumencie „Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030” oraz w Porozumieniu Paryskim będzie wymagać pilnych działań w każdym wymienionym obszarze w ciągu następných 10 lat. Mówiąc wprost — Europa nie zrealizuje wizji dotyczącej zrównoważonego rozwoju w postaci „dobrej jakości życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety” jedynie poprzez promowanie wzrostu gospodarczego i poszukiwanie metod radzenia sobie ze szkodliwymi skutkami ubocznymi z użyciem narzędzi polityki ochrony środowiska i polityki społecznej. Zrównoważony rozwój musi stać się podstawą ambitnej i spójnej polityki oraz działań na poziomie całego społeczeństwa. Aby umożliwić przeprowadzenie zmian o charakterze transformacyjnym, konieczna będzie współpraca we wszystkich obszarach i na wszystkich szczeblach rządzenia oraz wykorzystanie aspiracji, kreatywności i siły obywateli, przedsiębiorstw oraz społeczności. W 2020 roku dla Europy otwiera się wyjątkowa szansa na przewodnictwo w realizacji globalnych rozwiązań dotyczących wyzwania, jakie stawia zrównoważony rozwój. Nadchodzi czas działania.

O SOER

Europejska Agencja Środowiska (EEA) to agencja Unii Europejskiej ustanowiona na mocy rozporządzenia Rady (EWG) nr 1210/90. Na mocy tego rozporządzenia ustanowiono także Europejską Sieć Informacji i Obserwacji Środowiska (EIONET) opartą na partnerskiej współpracy instytucji z 33 państw członkowskich ^(?) oraz sześciu państw współpracujących ^(?). Mandat EEA obejmuje współpracę z EIONET w celu zapewnienia wiedzy umożliwiającej odpowiednim zainteresowanym stronom w instytucjach UE oraz w krajach EIONET podejmowanie świadomych decyzji w zakresie poprawy stanu środowiska w Europie oraz transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju.

Jednym z głównych zadań EEA, w ramach tego mandatu, jest publikowanie co 5 lat raportu na temat stanu środowiska, tendencji zmian zachodzących w środowisku oraz związanych z tym perspektyw. W tych, opracowywanych od 1995 roku, raportach przedstawia się ocenę stanu i prognozy w odniesieniu do środowiska w Europie oraz informacje na temat realizacji i rozwoju polityki unijnej. Oceny dokonuje się na podstawie analizy tendencji zmian zaobserwowanych w poprzednich okresach, postępów osiągniętych w spełnianiu ustalonych przyszłych celów oraz możliwości polityki UE pod względem udziału w realizacji celów długoterminowych.

Tak jak w przypadku poprzednich edycji, niniejszy raport „Środowisko Europy 2020 — stan i prognozy” (SOER 2020) zapewnia odpowiednie do potrzeb, wiarygodne i porównywalne informacje uzyskane na podstawie wielu źródeł dostępnych dla EEA i EIONET. Raport powstał w oparciu o szeroko rozpowszechnione przekonanie, że zagadnienia związane ze środowiskiem wiążą się z większością aspektów społecznych. Wpływa to na ogólne prognozy dotyczące osiągnięcia zrównoważonego rozwoju oraz sugeruje, że zainteresowane strony potrzebują nowej wiedzy w celu wsparcia swoich działań.

Raport SOER 2020 bazuje na wnioskach przedstawionych w poprzednim raporcie opublikowanym w marcu 2015 roku. W raporcie SOER 2015 wykazano, że choć realizacja polityki unijnej przyniosła znaczące korzyści dla środowiska i jakości życia społeczeństwa europejskiego, Europa stoi w obliczu poważnych wyzwań w zakresie rozwiązywania niezmiennych problemów w dziedzinie ochrony środowiska, które w złożony sposób wiążą się z systemami produkcji i konsumpcji. W raporcie z 2015 roku przedstawiono argumenty na poparcie konieczności dokonania fundamentalnych przemian w odniesieniu do systemów produkcji i konsumpcji powodujących degradację środowiska, w tym systemów zaopatrzenia w żywność, energię i transport.

Raport na rok 2020 ukazuje się w czasie, w którym wyzwaniem dla społeczeństwa stają się powszechnie dostępne fałszywe informacje i nieprawdziwe wiadomości. Dołożono wszelkich starań, aby w raporcie uwzględnić ten fakt, zapewniając przejrzystość informacji dzięki wszechstronnym odniesieniom do wyników badań naukowych oraz zapewniając udoskonalone podejście do sposobu oceniania i komunikowania aspektów związanych z jakością i niepewnością oraz lukami w wiedzy. Ponadto raport został poddany szczegółowej wzajemnej weryfikacji przez EIONET, Komisję Europejską, Komitet Naukowy EEA oraz międzynarodowych ekspertów.

Informacje na poziomie krajowym obrazują sposoby realizacji polityki i sprzyjają lepszej wymianie wiedzy na temat nowych osiągnięć oraz rozwiązań. Mając na uwadze problem rosnącej złożoności wiedzy, raport zawiera spójne, zwarte streszczenie wyników oceny poszczególnych zagadnień. W raporcie odniesiono się również do systemowego charakteru obecnych wyzwań w dziedzinie środowiska, w tym wcześniej wspomnianych systemów produkcji i konsumpcji, oraz oceny sposobu, w jaki Europa może odpowiedzieć na obecne, o niespotykanej dotychczas skali, problemy dotyczące ochrony środowiska, klimatu i zrównoważonego rozwoju.

^(?) 28 państw członkowskich UE oraz Islandia, Liechtenstein, Norwegia, Szwajcaria i Turcja.

^(?) Albania, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Północna Macedonia, Serbia oraz Kosowo (na mocy rezolucji nr 1244/99 Rady Bezpieczeństwa ONZ oraz zgodnie z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości dotyczącą deklaracji niepodległości Kosowa).

Europejska Agencja Środowiska

Środowisko Europy 2020
— stan i prognozy
Streszczenie

2019 — 14 str. — 210 x 297 cm

ISBN 978-92-9480-117-3

doi: 10.2800/940297

Jak skontaktować się z UE

Osobiście

W całej Unii Europejskiej istnieje kilkaset centrów informacyjnych Europe Direct. Adres najbliższego centrum można znaleźć na stronie: https://europa.eu/european-union/contact_pl.

Telefonicznie lub drogą mailową

Europe Direct to serwis informacyjny, który udziela odpowiedzi na pytania na temat Unii Europejskiej. Można się z nim skontaktować:

- dzwoniąc pod bezpłatny numer telefonu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (niektórzy operatorzy mogą naliczać opłaty za te połączenia),
- dzwoniąc pod standardowy numer telefonu: +32 22999696,
- drogą mailową: https://europa.eu/european-union/contact_pl.

Wyszukiwanie informacji o UE

Online

Informacje o Unii Europejskiej są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu Europa: https://europa.eu/european-union/index_pl.

Publikacje UE

Bezpłatne i odpłatne publikacje UE można pobrać lub zamówić na stronie: <https://publications.europa.eu/pl/publications>. Większą liczbę egzemplarzy bezpłatnych publikacji można otrzymać, kontaktując się z serwisem Europe Direct lub z lokalnym centrum informacyjnym (zob. https://europa.eu/european-union/contact_pl).

Prawo UE i powiązane dokumenty

Informacje prawne dotyczące UE, w tym wszystkie unijne akty prawne od 1952 r., są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>.

Portal Otwartych Danych UE

Unijny portal otwartych danych (<http://data.europa.eu/euodp/pl>) umożliwia dostęp do zbiorów danych pochodzących z instytucji i innych organów UE. Dane można pobierać i wykorzystywać bezpłatnie, zarówno do celów komercyjnych, jak i niekomercyjnych.

Europejska Agencja Środowiska
Kongens Nytorv 6
1050 Kopenhaga K
Dania

Tel.: +45 33 36 71 00
Strona internetowa: eea.europa.eu
Facebook: www.facebook.com/European.Environment.Agency
Twitter: @EUEnvironment
LinkedIn: www.linkedin.com/company/european-environment-agency/
Pytania: eea.europa.eu/enquiries
Subskrypcja powiadomień EEA: <http://eea.europa.eu/sign-up>

TH-02-19-902-PL-N
doi: 10.2800/940297

Urząd Publikacji
Unii Europejskiej